

TEKMOVANJE IZ ZNANJA PSIHOLOGIJE ZA SREDNJE ŠOLE

Tema: MIŠLJENJE

ŠOLSKO TEKMOVANJE
11. januar 2024

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

Najprej na list za odgovore vpiši svoje podatke.

Po poli z vprašanji lahko poljubno pišeš; odgovori na njej se ne bodo upoštevali. Po končanem tekmovanju jo odneseš s seboj. **Vse svoje odgovore vpisuj na list za odgovore.**

Preden odgovoriš na vprašanja, pozorno preberi navodila in vprašanja. Če se zmotiš, prečrtaj napačni odgovor in označi, kateri odgovor je pravilen. Če popravljavec ne bo mogel razbrati, kateri odgovor je označen kot pravilen, za odgovor ne dobiš nobene točke.

Za pisalo lahko uporabljaš kemični svinčnik ali nalivno pero, drugih pisal in brisalca ni dovoljeno uporabiti.

Čas reševanja je 45 minut.

Veliko uspeha na tekmovanju!

Tekmovanje iz znanja psihologije za srednje šole

Šolsko tekmovanje, 11. januar 2024

Pri nalogah od 1 do 20 na listu za odgovore obkroži črko P, če je trditev pravilna, oziroma črko N, če je trditev napačna.

1.	Konvergentno mišljenje je potrebno pri znanstveni, ne pa tudi pri umetniški ustvarjalnosti.	P	N
2.	Pri deduktivnem mišljenju sklepamo iz posamičnega na splošno.	P	N
3.	Ljudje smo nagnjeni k temu, da si boljše zapomnimo slabe izkušnje kot pozitivne.	P	N
4.	Ponavljajoče se negativno razmišljanje ima vedno negativne učinke.	P	N
5.	Pri reševanju kompleksnih zaprtih problemov je najučinkovitejša strategija postopne analize.	P	N
6.	Več znanja kot imamo, večja je verjetnost, da bomo miselne probleme reševali s strategijo postopne analize.	P	N
7.	Če razmišljamo, kako bi lahko preprečili majhnemu otroku, da med nemirnim spanjem pade s postelje, rešujemo odprti miselni problem.	P	N
8.	Izpolnjevanje križanke v reviji je primer reševanja zaprtega miselnega problema.	P	N
9.	Znanje je predpogoj za pomembne ustvarjalne dosežke ne glede na področje, na katerem iščemo ideje, rešitve.	P	N
10.	Posameznikova samozavest neugodno vpliva na njegovo ustvarjalnost.	P	N
11.	Predhodno znanje in učenje lahko zavira ustvarjalnost.	P	N
12.	Vse originalne ideje so tudi ustvarjalne.	P	N
13.	Mnogi avtorji govorijo o specifičnih oblikah ustvarjalnosti.	P	N
14.	Totalitarni režimi pozitivno vplivajo na ustvarjalnost, saj spodbujajo propagandno umetnost.	P	N
15.	Zmožnost formalnologičnega mišljenja se prej razvije na področju fizike kot zgodovine.	P	N
16.	Psihologi se strinjajo, da je stopnja formalnih operacij zadnja stopnja razvoja mišljenja.	P	N
17.	Zaradi zorenja organizma je zaporedje stopenj miselnega razvoja pri otrocih različno.	P	N
18.	Novejše raziskave razvoja mišljenja kažejo, da mišljenje otrok, starih od tri in pol do pet let, ni vedno egocentrično.	P	N
19.	Piagetova teorija miselnega razvoja na področju izobraževanja vpliva na odločitve, kdaj in kako poučevati določene vsebine.	P	N
20.	Otrok na vprašanje, zakaj sneži, odgovori, da zato, da se ljudje lahko sankamo in smučamo. Po Piagetovi teoriji se ta otrok nahaja na stopnji konkretnih operacij.	P	N

Pri nalogah 21 do 50 na listu za odgovore obkroži črko, ki označuje pravilni odgovor.

21. Kaj je mišljenje?

- A. Proces osredotočenosti na omejeno število informacij.
- B. Proces spreminjanja znanja in vedenja zaradi izkušenj.
- C. Proces odkrivanja novih odnosov med informacijami.
- D. Proces usvajanja, ohranjanja in obnavljanja informacij.

22. Mladostnik rešuje nalogo: Krogla A ima več kotov od krogle B in manj kotov od krogle C. Katera krogla ima največ kotov? Z vidika razvoja mišljenja naloga zahteva uporabo:

- A. Konkretnega mišljenja.
- B. Abstraktnega mišljenja.
- C. Konvergentnega mišljenja.
- D. Divergentnega mišljenja.

23. Psiholog Guilford (1950, v Pečjak, 1977) je razlikoval dve vrsti mišljenja. Kateri?

- A. Realistično in domišljjsko mišljenje.
- B. Konvergentno in divergentno mišljenje.
- C. Konkretno in abstraktno mišljenje.
- D. Induktivno in deduktivno mišljenje.

24. Miselni problemi, ki imajo samo eno rešitev, zahtevajo:

- A. Domišljjsko mišljenje.
- B. Konkretno mišljenje.
- C. Divergentno mišljenje.
- D. Konvergentno mišljenje.

25. Ponavljajoče se negativno razmišljanje o lastnih stiskah, vzrokih zanje in njihovih posledicah se strokovno imenuje:

- A. Ruminacija.
- B. Depresija.
- C. Anksiozna motnja.
- D. Negativna pristranskost.

26. Kaj ne velja za ponavljajoče se negativno mišljenje?

- A. Težko ga je prekiniti, posamezniku jemlje energijo in je neproduktivno.
- B. Pogosto se kaže kot ruminacije pri depresiji in skrbi pri anksioznosti.
- C. Pozitiven vidik je lahko večja empatija do drugih in želja pomagati.
- D. Povezano je z visokim samospoštovanjem in optimističnim mišljenjem.

- 27. Kaj od naštetega ni sestavina divergentnega mišljenja po Guilfordu?**
- A. Fluentnost.
  - B. Originalnost.
  - C. Fluidnost.
  - D. Fleksibilnost.
- 28. Koehler (v Atkinson idr., 2000) je ugotovil, da so šimpanzi sposobni reševati probleme s strategijo:**
- A. Poskusov in napak.
  - B. Napak.
  - C. Postopne analize.
  - D. Vpogleda.
- 29. Kaj od navedenega ni značilno za strategijo poskusi in napake?**
- A. Slepno preizkušamo različne rešitve, dokler ne odkrijemo prave.
  - B. Rešitev pogosto odkrijemo naključno, po več poskusih.
  - C. Primernejša je za reševanje odprtih problemov.
  - D. Tako pogosto rešujemo probleme, ko smo čustveno vznemirjeni.
- 30. Katera od spodnjih trditev o ustvarjalnosti je pravilna?**
- A. Za ustvarjalne ljudi je značilna tudi izjemna radovednost.
  - B. Ustvarjalnosti ni mogoče razvijati in spodbujati – si ali pa nisi ustvarjalen.
  - C. Ustvarjalnost je predvsem značilnost umetnikov, manj znanstvenikov.
  - D. Na ustvarjalnost posameznikovo okolje nima nobenega vpliva.
- 31. Edison je reševal odprt problem in zanj našel kar 48 možnih rešitev. Veliko število možnih rešitev problema kaže na:**
- A. Originalnost mišljenja.
  - B. Fluentnost mišljenja.
  - C. Fleksibilnost mišljenja.
  - D. Prožnost mišljenja.
- 32. Kaj ne velja za metodo šestih klobukov?**
- A. Lahko jo uporabljamo samo skupinsko.
  - B. Lahko jo uporabljamo na dva načina: ločeno in zaporedno.
  - C. Pri tej metodi se osredotočimo na eno stvar naenkrat.
  - D. Ta metoda pripomore k izboljšavi timskega dela.
- 33. Na kateri stopnji razvoja mišljenja po Piagetu bo posameznik uspešno rešil naloge na abstraktni ravni?**
- A. Predoperativni stopnji.
  - B. Stopnji konkretnih operacij.
  - C. Stopnji formalnih operacij.
  - D. Postformalni stopnji.

- 34. Katera trditev o formalnologičnem mišljenju se sklada s Piagetovo teorijo miselnega razvoja?**
- A. Vsi odrasli so sposobni formalnologičnega mišljenja na vseh področjih.
  - B. Formalnologično mišljenje se začne razvijati po 14.-15. letu in doseže stabilnost po 18. letu.
  - C. Formalnologično mišljenje je bolj značilno za moške kot za ženske.
  - D. Večina odraslih je sposobna formalnologičnega mišljenja na področjih, kjer imajo največ znanja.
- 35. Razvoj notranjih reprezentacij in njihova uporaba se na predoperativni stopnji kažeta:**
- A. Zgolj v uporabi jezika.
  - B. Zgolj v simbolni igri.
  - C. Tako v uporabi jezika kot v simbolni igri.
  - D. V ničemer od naštetega.
- 36. Učitelj je v enem razredu pri pouku psihologije raziskoval učinkovitost novega načina poučevanja. Iz rezultatov raziskave je sklepal, da je ta način poučevanja učinkovit pri vseh predmetih in na vseh ravneh izobraževanja. Katera napaka v mišljenju je razvidna iz učiteljevega sklepa??**
- A. Zmota prehitrega posploševanja.
  - B. Zmota zanemarjanja alternativ.
  - C. Zmota subjektivne motiviranosti.
  - D. Zmota sklicevanja na splošno mnenje.
- 37. Dijak mora pri šolski nalogi iz matematike rešiti uporabno nalogo iz vsakdanjega življenja. Poskuša se spomniti, kako so podobne naloge reševali v šoli. Končno sam najde drugačen način reševanja naloge, takega načina se v šoli sploh niso učili. Za katero vrsto mišljenja gre v tem primeru?**
- A. Konvergentno mišljenje.
  - B. Divergentno mišljenje.
  - C. Delovno mišljenje.
  - D. Konkretno mišljenje.
- 38. Osmošolec Enej se redno uči kemijo. Ko rešuje nalogo pri kemiji, mora izračunati molsko maso. Enej ne razume pomena simbolov v periodnem sistemu. Tudi formule, napisane v učbeniku, mu ne pomagajo. Predvidevamo lahko, da Enej še nima povsem razvitega:**
- A. Domišljjskega mišljenja.
  - B. Konkretnega mišljenja.
  - C. Abstraktnega mišljenja.
  - D. Divergentnega mišljenja.
- 39. Sanjarjenje o princu na belem konju. Reševanje nalog na tekmovanju iz znanja psihologije. Kakšno mišljenje uporablja mladostnik v prvem in kakšno v drugem primeru?**
- A. V prvem primeru realistično mišljenje, v drugem konvergentno mišljenje.
  - B. V prvem primeru domišljjsko mišljenje, v drugem realistično mišljenje.
  - C. V prvem primeru deduktivno mišljenje, v drugem divergentno mišljenje.
  - D. V prvem primeru abstraktno mišljenje, v drugem induktivno mišljenje.

40. Gašper si je v postelji pred spanjem zaželel svojo najljubšo slikanico. Sestrica mu je knjigo dala v ročico, ki jo je mohl med rešetkami postelje. Gašper je knjigo hotel povleči k sebi, vendar je ni mogel, saj jo je držal vodoravno. Nato je nekaj časa strmel v knjigo na drugi strani rešetk, jo iznenada obrnil postrani in povlekel k sebi. Katero strategijo reševanja miselnih problemov ponazarja opisani primer?
- A. Strategijo vpogled.
  - B. Strategijo postopna analiza.
  - C. Strategijo poskusi in napake.
  - D. Strategijo preverjanje.
41. V katerem od spodnjih primerov je ponazorjena miselna strategija postopna analiza?
- A. Maturantka Katja si je sestavila načrt, po katerem bo delala seminarsko nalogo pri psihologiji. Načrt je zapisala v obliki dispozicije za seminarsko nalogo, ki jo je predstavila učiteljici.
  - B. Vrtnarju Binetu slabo raste fižol, vendar ne ve, zakaj. Zato ga najprej veliko zaliva, nato dognoji, nato nastavi strup za polže, nato pa ga začne okopavati. Vendar fižol še vedno slabo raste.
  - C. Študentka Urška rešuje težjo matematično nalogo, a ji kar ne gre, nič se ne izide. Nenadoma ugotovi, da lahko uporabi neko okrajšavo in se cel račun lepo izide.
  - D. Upokojenec Jure bere časopis in med različnimi članki išče informacijo o podražitvi bencina.
42. Dijak Tadej ima prenosni računalnik prek podaljška in napajalnega kabla priključen na električno napeljavo. Računalnik sporoča, da je baterija skoraj prazna. Tadej se sistematično loti reševanja tega problema. Najprej preveri, če napajalni kabel deluje v drugi vtičnici, in ugotovi, da tam polni baterijo. Potem preveri elektriko v prvi vtičnici in ugotovi, da je elektrika prisotna. Preveri še podaljšek in ugotovi, da je poškodovan in ne prevaja več električnega toka do napajalnega kabla in računalnika. Kakšno miselno strategijo je uporabil Tadej?
- A. Strategijo poskusi in napake.
  - B. Strategijo postopna analiza.
  - C. Strategijo vpogled.
  - D. Strategijo preverjanje.
43. Juš je pri likovnem krožku želel na unikaten način poslikati majico. Že doma je iskal idejo za poslikavo, vendar mu nobena ideja ni bila všeč. Prenehal je razmišljati o poslikavi in odšel na sprehod s psom. Na sprehodu ga je nenadoma preblisnila odlična zamisel. Katere faze ustvarjalnega procesa primer ne ponazarja?
- A. Inkubacije
  - B. Iluminacije.
  - C. Verifikacije.
  - D. Preparacije.

- 44. Irena in Petra, mentorici dijaške gledališke skupine, skupaj z dijaki iščeta idejo za novo gledališko predstavo. Irena niza številne ideje, Petra pa se domisli le ene, a ko jo pove, se vsem zdi »odštekana«. Katera značilnost divergentnega mišljenja se kaže pri mentoricah?**
- A. Mišljenje Irene in Petre je fluentno in fleksibilno.
  - B. Irenino mišljenje je fluentno, Petrino pa fleksibilno.
  - C. Irenino mišljenje je fleksibilno, Petrino pa originalno.
  - D. Irenino mišljenje je fluentno, Petrino pa originalno.
- 45. Ena izmed najbolj znanih tehnik ustvarjalnega mišljenja se v angleščini imenuje:**
- A. Brain washing.
  - B. Brain gym.
  - C. Brain mapping.
  - D. Brain storming.
- 46. Ana zna združiti like po barvi ali po obliki, ne pa po obeh dimenzijah hkrati (npr. rdeče trikotnike skupaj in modre kroge skupaj). Katero značilnost mišljenja in na kateri stopnji miselnega razvoja ponazarja primer?**
- A. Centracijo mišljenja na senzomotorični stopnji.
  - B. Centracijo mišljenja na predoperativni stopnji.
  - C. Decentracijo mišljenja na predoperativni stopnji.
  - D. Decentracijo mišljenja na stopnji konkretnih operacij.
- 47. Pred otroka postavimo niz šestih belih in niz šestih sivih kamenčkov. Oba niza sta postavljena tako, da sta enako dolga. Nato niz belih kamenčkov razširimo. Na vprašanje, ali je v obeh nizih enako kamenčkov, bo 5-letnik najpogosteje odgovoril:**
- A. »Da, belih in sivih kamenčkov je enako.«
  - B. »Ne, več je sivih kamenčkov.«
  - C. »Ne, več je belih kamenčkov.«
  - D. »Da, obojih je enako, saj so sivi bolj skupaj.«
- 48. Triletni Marko precej nenavadno pojasnjuje naravne pojave. Prepričan je, da gre sonce ponoči spat, da dežuje takrat, kadar so oblaki žalostni, ter da pada sneg zato, ker se otroci radi sankajo in izdelujejo snežake. Če mu oče skuša pojasniti katerega od navedenih pojavov, ga Marko najprej radovedno posluša, toda kmalu izgubi zanimanje, njegova prepričanja pa ostanejo nespremenjena. Na kateri stopnji kognitivnega razvoja po Piagetu je Marko?**
- A. Na senzomotorični stopnji.
  - B. Na predoperativni stopnji.
  - C. Na stopnji konkretnih operacij.
  - D. Na stopnji formalnih operacij.

49. Določite, kateri od spodnjih opisov bi veljal za otroka na senzomotorični stopnji mišljenja?

- A. Ani pade igračka iz rok in ker je ne vidi, izgubi zanimanje zanjo.
- B. Filip uporablja kartonsko škatlo tako, da se pretvarja, kot da je to hišica.
- C. Miha zna pokazati predmete, ki so hkrati rumeni in okrogli.
- D. Rozika zna izpeljati fizikalno formulo in izračunati hitrost gibanja nekega telesa.

50. Jan prosi mamo, da mu prebere pravljico iz knjige, a knjigo drži obrnjeno proti sebi, da mama vidi samo platnice. Na kateri stopnji razvoja mišljenja po Piagetu se nahaja Jan in kako imenujemo značilnost njegovega mišljenja, ki je opisana v prvi povedi?

- A. Nahaja se na senzomotorični stopnji, opisana značilnost mišljenja je egoizem.
- B. Nahaja se na predoperativni stopnji, opisana značilnost mišljenja je ireverzibilnost.
- C. Nahaja se na stopnji konkretnih operacij, opisana značilnost je finalizem.
- D. Nahaja se na predoperativni stopnji, opisana značilnost je egocentrizem.